

Asia: VN/15078/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Aluehallintovirastojen yhteinen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Tämä lausunto on laadittu yhteistyössä kaikkien aluehallintovirastojen kanssa ja annettu Lausuntopalvelu.fi:n kautta.

Aluehallintovirastot pitävät tarkoituksenmukaisena, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin tehdään muutokset koskien Puolustusvoimien kanssa tehtävää yhteistyötä sekä Naton asettamia vaatimuksia.

Aluehallintovirastot katsovat, että uuden sääntelyn rajaaminen koskemaan vain terveydenhuoltoa jättää sen tarkoitustaan kapeammaksi eikä takaa Puolustusvoimille sen tarvitsemia terveydenhuollon suorituskykyjä. Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmää on kehitetty kohti tiiviimpää integraatiota ja yhtenäisempää kokonaisuutta. Tämä kehitys on johtanut siihen, että yhä useammin sosiaali- ja terveydenhuollon suorituskyvyt ovat tosiallisesti riippuvaisia toisistaan. Tarvittavien terveydenhuollon suorituskykyjen tehokas käyttäminen edellyttää toimivia palveluketjuja ja esim. nopeaa potilaiden kotiuttamista sairaalahoidosta, myös silloin kun he eivät ole enää välittömän sairaalahoidon tarpeessa, mutta tarvitsevat kuitenkin tukea pärjäämiseensä ja mahdollisesti vielä erikoissaanhoitoa kevyempää hoitoa tai asumispalvelua. Aluehallintovirastot katsovat, että palveluketjun toimivuuden kannalta välttämättömät sosiaalihuollon palvelut tulee liittää osaksi Puolustusvoimien lääkintähuollon suunnittelua ja tämän lain velvoitteet tulee laajentaa koskemaan myös sosiaalihuoltoa niiltä osin, kun sen voidaan katsoa olevan palveluketjun toimivuuden kannalta välttämätöntä. Jo nyt terveydenhuollon päivystyksen ja vuodeosastojen ruuhkautuminen johtuu tietyillä alueilla sosiaalihuollon palveluiden riittämättömyydestä, eivätkä

ongelmat ole tälläkään hetkellä yksin terveydenhuollon keinoin ratkaistavissa. Aluehallintovirastot pitävät erittäin todennäköisenä, että vastaavat ongelmat lisääntyvät poikkeusoloissa, ja ongelmat vaikuttavat tällöin suoraan käytettävissä oleviin terveydenhuollon suorituskykyihin.

Aluehallintovirastot katsovat, että hyvinvointialueiden velvollisuus antaa virka-apua tulee koskea sekä sosiaali- että terveydenhuoltoa, koska virka-apuna tarvittava palvelu saattaa tosiasiallisesti olla sosiaalihuoltoa, kuten esim. sosiaalihuollon yksiköksi luokiteltu kuntoutusosasto. Sama koskee velvoitetta tilojen suojaamiseen. Kaikki toiminnan kannalta kriittiset tilat eivät ole terveydenhuollon toimitiloja, vaan joukossa on myös sosiaalihuollon toimitiloja. Aluehallintovirastot katsovat, että esitetyn 53 b §:n velvoitteiden tulee koskea myös sosiaalihuoltoa niiltä osin, kun sen voidaan katsoa olevan välttämätöntä palveluketjun toimivuuden kannalta.

Aluehallintovirastot pitävät tarkoituksenmukaisena, että järjestämislakiin nyt tulevien varautumisvelvoitteiden kustannukset korvataan hyvinvointialueille. Aluehallintovirastot pitävät myös tarkoituksenmukaisena, kuten yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että tässä esitettujen muutosten mukainen varautumisvelvollisuus ei koskisi yhtäläisesti kaikkia hyvinvointialueita, vaan siinä olisi mahdollisuus tarpeen mukaiseen tarkasteluun. Vaikutusten arvioinnissa ei huomioida tämän sääntelyn valvontaviranomaisille aiheutuvaa tehtävien lisääntymistä. Velvoitteiden toteutumista tulee valvoa. Jotta velvoitteiden toteutumista voidaan valvoa tarkoituksenmukaisesti tilanteessa, jossa pääosa suunnitteluperusteista on salassa pidettäviä, tulee varmistaa hyvä tiedonkulku valvovan viranomaisen, ohjaavan ministeriön, Puolustusvoimien ja hyvinvointialueiden välillä.

Esitysluonnoksen sivun 31 mukaan 53 b §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin hyvinvointialueiden velvollisuudesta ylläpitää normaaliolojen tason yllittäviä ensihoidon resursseja. Tarkempi hyvinvointialuekohtainen taso määriteltäisiin esityksen mukaan valtioneuvoston päätöksessä. Aluehallintovirastot toteavat, että esitysluonnoksessa on tältä osin mainittu lähinnä vain ensihoitoyksiköt, ja esityksessä jää epäselväksi tarkoitetaanko ensihoitoyksiköillä myös yksikön toiminnan kannalta oleellista henkilöstöä. Aluehallintovirastot toteavat, että esitystä tulisi tarkentaa siten, että siitä käy ilmi myös tarve riittävän henkilöstön varaamiseen.

Edelleen sivun 31 mukaan 53 b §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin hyvinvointialueiden velvollisuudesta mahdollistaa kriittisten toimintojen siirrettävyys. Kyseessä olisi kyky siirtää toiminnot normaaliolojen ulkopuolelle. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi erilaiset liikuteltavat toiminnot ja kapasiteetit, joita voitaisiin sijoittaa tarpeen mukaan erilaisiin ympäristöihin. Tarkemmat edellytettävät toiminnot määriteltäisiin esityksen mukaan valtioneuvoston päätöksessä. Esitysluonnoksen sivun 35 perusteella määrittelyä valtioneuvoston päätöksillä ehdotetaan sen vuoksi, että valtioneuvoston päätös on viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella mahdollista salata, toisin kuin valtioneuvoston asetukset. Aluehallintovirasto toteavat, että sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023, valvontalaki) 3 luvun säännökset palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinnistä tulevat voimaan myös hyvinvointialueiden osalta 1.1.2028. Palveluyksiköiden rekisteröinti sisältää myös kuvauksen mm. palvelutoimintaan käytettäviksi suunnitelluista tiloista ja välineistä sekä

palvelutoimintaan osallistuvasta henkilöstöstä. Palveluntuottajien rekisteristä voidaan julkaista yleisen tietoverkon kautta henkilötunnusta lukuun ottamatta tiedot Suomessa toimivista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajista sekä palveluyksiköistä ja niiden palveluista, vastuuhenkilöistä sekä palvelun asiakas- ja potilaskohderyhmästä. Aluehallintovirastot toteavat, että jos terveydenhuollon kriittisten toimintojen sijainti ja kriittiset resurssit on tarvetta salata, siitä tulisi erikseen säätää. Tällä hetkellä voimassa oleva lainsäädäntö ei anna mahdollisuutta poiketa valvontalain velvoitteista normaalioloissa eikä poikkeusoloissa.

Esitysluonnoksessa ei huomioida yhteistyöalueita. Aluehallintovirastot esittävät pohdittavaksi, edellyttääkö varautuminen Puolustusvoimien ja NATO:n tukemiseksi poikkeusoloissa muutoksia myös yhteistyösopimuksiin. Aluehallintovirastot toteavat myös, että kaikille osapuolille tulisi olla selvää, milloin kyse on tämän luonnoksen hallituksen esitykseksi tarkoittamasta virka-avusta, milloin isäntämaan tuesta ja milloin kyse on muusta mahdollisesta yhteistyöstä. Tämä saattaa edellyttää sääntelyn tarkentamista joiltain osin.

Aluehallintovirastot toteavat, että sivulla 24 viittauksella 53 a §:n 2 momentin 1 kohtaan tarkoitettaneen 53 b §:n 1 momentin 1 kohtaa, koska mainittua 53 a §:n 2 momentin 1 kohtaa ei ole.

Lisätietoja antaa tarvittaessa ylitarkastaja Annina Sadeoja, etunimi.sukunimi@avi.fi

Lausunnon ovat allekirjoittaneet johtaja Leena Laajala ja yksikön päällikkö Niina Siirilä, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Sadeoja Annina
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto